

Programma Aanpak jeugdcriminaliteit

Op weg naar een samenhangend (diagnose-)instrumentarium voor de jeugdstrafrechtketen

Inhoud

Waarom een Landelijk Kader? 1

Welke informatie wordt verzameld? 2

Wat doen we in welke fase? 3

Wat zijn de consequenties voor de partners in de keten? 4

Hoe gaat het verder? 4

Over jongeren die met de politie in aanraking zijn gekomen vanwege een strafbaar feit moet gerichte informatie worden verzameld en vastgelegd. Alleen dan kunnen de organisaties in de jeugdstrafrechtketen snel en passend reageren. In het Landelijk Kader Instrumentarium Jeugdstrafrecht is concreet vastgelegd op welk moment door wie welke informatie moet worden verzameld, aan welke eisen deze moet voldoen en vervolgens aan wie die informatie moet worden doorgegeven.

Alle organisaties in de jeugdstrafrechtketen zullen het Landelijk Kader gebruiken als een gemeenschappelijk referentiekader, dat wil zeggen dat de uitgangspunten door iedereen zijn onderschreven. De instrumenten waar de organisaties nu mee werken zijn al aan het kader getoetst en de aanpassing is in volle gang. Het vernieuwde en samenhangende instrumentarium zal vanaf begin 2009 worden getest in enkele pilots. Als de pilots succesvol verlopen zal het instrumentarium in 2010 landelijk worden ingevoerd.

Waarom een Landelijk Kader?

In de jeugdstrafrechtketen moet over jongeren die in aanraking zijn gekomen met de politie een groot aantal beslissingen worden genomen. Er moeten beslissingen worden genomen over de straf, het juridische kader, de voorwaarden waaraan de jongere moet voldoen en over een gedragsinterventie die een jongere eventueel moet volgen. Ook moeten er beslissingen worden genomen over de noodzaak om nader onderzoek in te stellen, hoe invulling te geven

aan een gedragsinterventie of een begeleidingplan, of er maatregelen genomen moeten worden om het risico dat de jongere kan opleveren voor zichzelf of zijn omgeving te beperken en over de vraag of aanvullende zorg nodig is. Daarvoor wordt door verschillende organisaties informatie over de jongeren verzameld, vastgelegd en gebruikt: Politie, Halt, Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), Jeugdreclassering (JR), Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP), de Justitiële Jeugdinstellingen (JJI), Openbaar Ministerie (OM) en kinderrechtvaarders. Deze organisaties zouden nog meer dan nu het geval is, een keten moeten vormen. Het komt nog te vaak voor dat informatie over de jongere onvolledig is of niet wordt doorgegeven. Bovendien heeft wetenschappelijk onderzoek uit de What Works benadering nieuwe inzichten opgeleverd over welke informatie noodzakelijk is om de juiste interventie voor een jongere te kunnen bepalen.

Een gerichte informatieverzameling is in het bijzonder van belang voor het project Effectieve Gedragsinterventies, waarin gedragsinterventies worden (door)ontwikkeld die bewezen effectief zijn. Het instrumentarium voor de jeugdstrafrechtketen moet onder andere geschikt zijn om deze interventies te indiceren. Interventies kunnen immers alleen maar effectief zijn als op een goede manier een diagnose is gesteld en een risico-inschatting is gedaan.

Welke informatie wordt verzameld?

Nadat een jongere in aanraking is gekomen met de politie moet niet alleen informatie worden verzameld over de zwaarte van het strafbare feit waarvan de jongere wordt verdacht en informatie om te kunnen bewijzen dat de jongere het feit heeft gepleegd. Er is meer nodig: ook de risico's en sterke kanten bij en rond de jongere moeten in kaart worden gebracht en beoordeeld. Het Landelijk Kader bepaalt welke informatie hiervoor precies nodig is en hoe die informatie verzameld en doorgegeven moet worden.

Nadat een jongere met de politie in aanraking is gekomen vanwege een strafbaar feit moet informatie worden verzameld:

- Het risico op herhaling van het criminele gedrag en kans op schade voor de jongere zelf en zijn omgeving.
- Criminogene factoren: kenmerken waarvan bekend is dat ze de kans kunnen vergroten op crimineel gedrag en die daarom altijd aangepakt moeten worden. Voorbeelden zijn: geringe cognitieve en sociale vaardigheden, verslaving, gezinsproblemen en omgang met delinquente leeftijdsgenoten.
- Beschermende factoren, zoals bepaalde talenten, of de steun van ouders of vrienden.
- Responsiviteit: de motivatie, leerstijl en (on)mogelijkheden van de jongere en zijn omgeving om aan een behandeling of training mee te doen, of in een bepaald detentieregime kan worden geplaatst.
- Zorgpunten, psychosociale problemen die wellicht niet of nauwelijks met delictgedrag te maken hebben, maar waarvoor een jongere wel behandeling en/of bescherming nodig heeft.

De informatie over deze aspecten wordt van meet af aan verzameld en steeds verder uitgebreid of uitgediept. Stroomt een jongere door in de keten, dan voegen organisaties meer informatie toe. De politie taxeert het risico op recidive op basis van factoren als delictgeschiedenis. De Raad voor de Kinderbescherming voegt er informatie over onder meer het gezin aan toe. Schuift een jongere nog verder door, dan vindt een diepergaande inventarisatie plaats van deze aspecten.

De drie belangrijkste momenten in de jeugdstrafrechtketen zijn aanhouding door de politie, verwijzing naar het Justitieel Casusoverleg Jeugd (JCO) en het inschakelen van de kinderrechtter. In het Landelijke Kader vormen deze momenten de basis voor een indeling in fasen: preselectie (A), selectie (B) en interventie (C).

Wat doen we in welke fase?

Hier wordt een schematisch overzicht gegeven van de fasen en de informatie die moet worden verzameld.

- Statische risicotaxatie (vb. sekse, delictgeschiedenis)
- Informatie over delict en ernst
- Responsiviteit
- Schadekansen
- Signalen zorgelijke situaties

» **Korte checklists, waarneembare niet multi-interpretabele feiten, computerprogramma voor risicotaxatie**

- Aanvulling statische risicotaxatie met belangrijkste en leeftijdsspecifieke dynamische factoren (vb. gezin)
- Uitbreiding responsiviteit
- Uitbreiding schadekansen
- Uitbreiding zorgwekkende opvoed-/opgroeisituatie

» **Eenvoudig professioneel oordeel**

- Diepgaande inventarisatie dynamische factoren (vb. huisvesting, drugs)
- Diepgaande analyse schadekansen en responsiviteit
- Wisselende factoren per leeftijdsfase, geslacht, type delict

» **Uitgebreid professioneel oordeel**

Pre-selectie (A)

Wie verzamelt informatie: Politie

Welke jongeren: 12-18 jarigen die met politie in aanraking komen vanwege een strafbaar feit

Doel:

- Besluiten of jongere wordt verwezen naar Halt of doorgaat naar selectiefase (JCO of voorgeleiding rechtercommissaris)
- Besluiten of de zorgsignalen zodanig zijn dat doorverwijzing naar BJZ nodig is
- Informeren ketenpartners in selectiefase

Selectie (B)

Wie verzamelt informatie: RvdK, JR, Halt en zonodig NIFP

Welke jongeren: JCO, voorgeleid, mislukt Halt-traject

Doel:

- Besluiten of lichte interventie (taakstraf, maatregel hulp&steun) voldoende is of doorsturen naar interventiefase
- Invulling en evaluatie lichte interventie
- Bepalen of aanvullende hulp nodig is bij zorgsignalen
- Bepalen of aanvullende diagnostiek nodig is (interventiediagnostiek, inschakelen NIFP)
- Informeren ketenpartners in interventiefase

Interventie (C)

Wie verzamelt informatie: RvdK, JR, JJI, en zonodig NIFP

Welke jongeren: gevonnist, voorlopige hechtenis geschorst, verzoek OvJ, initiatief RvdK

Doel:

- Keuze passende zwaardere interventie
- Keuze, invulling, evaluatie (gedrags)interventie en (in JJI) basismethodiek
- Ondersteuning keuze, invulling, evaluatie vorm van opvoeding, verzorging, risicobeheersing in de JJI
- Ondersteuning keuze, invulling, evaluatie begeleidingsdoelen en in te zetten middelen bij jeugdreclassering
- Bepalen of aanvullende hulp nodig is bij zorgsignalen
- Bepalen of aanvullende diagnostiek nodig is (inschakelen NIFP)
- Informeren ketenpartners in interventiefase (bijvoorbeeld bij nazorg)
- Zonodig indiceren voor forensische jeugdpsychiatrie

Wat zijn de consequenties voor de partners in de keten?

Vragenlijsten en richtlijnen zullen worden aangepast. Soms wat meer, soms wat minder. Ook komt er een systeem van indicatiestelling: de informatie die met het vernieuwde instrumentarium wordt verzameld moet leiden tot een geschikte match van de jongere met één of meer interventies. De rapportage die deze indicatiestelling onderbouwt moet helder zijn voor de Officier van Justitie, de rechtercommissaris en de kinderrechter die op basis hiervan een beslissing over een jongere moeten nemen.

Over het algemeen zullen enkele dagen scholing of instructie voldoende zijn, afhankelijk van de fase en de aanpassingen. De grootste verandering zit in de keten. Partners worden, nog meer dan nu al het geval is, afhankelijk van de informatie in de vorige fase en krijgen de verantwoordelijkheid om informatie te verzamelen die nodig is voor de volgende schakel. Deze veranderingen in werkprocessen en informatiesystemen zullen de nodige impact hebben.

De gesprekken met jongeren en hun ouders zullen gericht en meer gestructureerd verlopen. Ketenpartners krijgen de beschikking over een wetenschappelijk getoetst instrumentarium en kunnen doelgericht te werk gaan wat de efficiëntie van de organisatie in de keten en de effectiviteit van de maatregelen zal vergroten. Ketenpartners kunnen sneller werken, jongeren zullen beter worden geholpen.

Hoe gaat het verder?

In het programma Aanpak Jeugdcriminaliteit, dat onderdeel is van 'Veiligheid begint bij Voorkomen', staat dat het verbeterde en samenhangende instrumentarium in 2010 landelijk moet zijn ingevoerd. Wetenschappers zijn op dit moment bezig om het gemeenschappelijke kerndeel voor de drie fasen te ontwikkelen, waarbij zij gebruik maken van de bestaande instrumenten van de partners. Delen van deze vragenlijsten of interviews zullen blijven; andere delen verdwijnen of worden (ingrijpend) veranderd. Begin 2009 zijn de nieuwe instrumenten en het systeem van indicatiestelling klaar voor toetsing in enkele lokale pilots. Dan liggen er ook afspraken over de informatie-uitwisseling, en ook die zullen worden getest in de pilots.

Het Landelijk Kader wordt zo geen instrument uit de ivoren toren. Voordat het landelijk wordt ingevoerd, zal het uitgebreid worden getest. Vanaf begin 2009 gaan enkele regio's de nieuwe samenwerkingsafspraken en instrumenten uitproberen. Het grote voordeel is natuurlijk dat organisaties alvast thuis raken in deze aanpak waarmee iedereen op korte termijn te maken krijgt en hun ervaringen kunnen omzetten in adviezen voor verbetering en besluitvorming in het Topberaad Jeugdcriminaliteit. In dit beraad zitten de eindverantwoordelijken van de betrokken ketenpartners.

Colofon

De brochure "Op weg naar een samenhangend instrumentarium voor de jeugdstrafrechtketen" is een uitgave van het Ministerie van Justitie.

Uitgave

Programma Aanpak jeugdcriminaliteit
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
E-mail: jeugdcriminaliteit@minjus.nl
www.jeugdcriminaliteit.nl